

האוניברסיטה העברית בירושלים

סילבוס

אחרי גירוש ספרד: הפזורה הספרדית במזרח - 13412

תאריך עדכון אחרון 21-09-2015

נקודות זכות באוניברסיטה העברית: 2

תואר: בוגר

היחידה האקדמית שאחראית על הקורס: היסטוריה של עם ישראל ויהדות זמננו

השנה הראשונה בתואר בה ניתן ללמוד את הקורס: 0

סמסטר: סמסטר ב'

שפת ההוראה: עברית

קמפוס: הר הצופים

מורה אחראי על הקורס (רכז): פרופ' ירון בן-נאה

דוא"ל של המורה האחראי על הקורס: yaronbn@mail.huji.ac.il

שעות קבלה של רכז הקורס: יום ב', 1100-1200, ובתיאום טלפוני

מורי הקורס:

תאור כללי של הקורס:

נבחן את דמותה של היהדות הספרדית בארצות האסלאם, בעיקר במזרח. נעמוד על מגוון רחב של נושאים - מן הכללי והקהילתי ועד למעגל החיים

מטרות הקורס:

הכרות עם ההיסטוריה, הכרות עם המקורות הרלוונטיים - ראשונים ומשניים, הבנת המתודולוגיה של הדיסציפלינה ההיסטורית, קריאה ביקורתית וכתיבה

תוצרי למידה

בסיומו של קורס זה, סטודנטים יהיו מסוגלים:

לכתוב ולדבר באופן עצמאי אינטלגנטי וביקורתי על נושא בתחום האמור

דרישות נוכחות (%) :

80

שיטת ההוראה בקורס: פרונטלית. קריאה מודרכת של מקורות ודו-שיח בכיתה

רשימת נושאים / תכנית הלימודים בקורס:

ראו מטה

חומר חובה לקריאה:

רשימת נושאים וחומרי קריאה

כללי: גירושי ספרד ופורטוגל

ח' ביינארט (עורך), מורשת ספרד, ירושלים תשנ"ב. (הפרקים על חצי האי האיברי ועל הגירוש)
א' רודריג וא' בנבסה, יהודי ספרד והבלקאן במאות הט"ו-הכ', ירושלים תשס"א.

בעקבות הגירושים

י' בן-נאה, יהודים בממלכת הסולטנים, ירושלים תשס"ז.

י' ברנאי, 'יהדות האימפריה העות'מנית במאות הי"ז-הי"ח', מורשת ספרד (ח' ביינארט עורך), י-ם

תשנ"ב, עמ' 479-502.

י' הקר, 'יוצאי ספרד באימפריה העות'מנית במאה הט"ז - קהילה וחברה', מורשת ספרד (ח' ביינארט

עורך), ירושלים תשנ"ב, עמ' 460-478. (בשינויים: 'יוצאי ספרד באימפריה העות'מנית במאות ה-

15-18', הפזורה היהודית הספרדית אחרי הגירוש (הנ"ל ואחרים עורכים), ירושלים תשנ"ב, עמ' 72-77.

מ' מאזור, סלוניקי: עיר של רוחות, (תרגמה כ' גיא), תל אביב תשס"ז.

Jonathan S. Ray, *After Expulsion: 1492 and the Making of Sephardic Jewry*. New

היסטוריוגרפיה

י' בן-נאה, 'על מצב המחקר של היהודים העות'מאנים ותרבותם', אבני דרך : מסות ומחקרים בהיסטוריה של עם ישראל שי לצבי יקותיאל, (בעריכת פרופ' עמנואל אטקס, פרופ' דוד אסף ופרופ' יוסף קפלן), מרכז שז"ר, ירושלים תשע"ה (בדפוס).
י' ברנאי, 'יהודי ארצות האסלאם בעת החדשה וה"אסכולה הירושלמית"', פעמים 92 (תשס"ב), עמ' 83-115.

א"ש כהן, העניין, הבעיות והאפשרויות: ממדים ספרותיים במאמרו של ח"ה בן-ששון בגיליון הראשון של 'פעמים', פעמים 92 (תשס"ב), עמ' 166-149.
נ' סטילמן, 'התפתחות מחקר יהדות ספרד והמזרח', פעמים 92 (תשס"ב), עמ' 82-63.
י' צור, 'ההיסטוריוגרפיה הישראלית והבעיה העדתית', פעמים 94-95 (תשס"ג), עמ' 56-7.
מ' רוזן, 'כיוונים בחקר יהדות המזרח', פעמים 93 (תשס"ג), עמ' 37-5.
Julia Philipps Cohen & S. Abrevaya-Stein, *Sephardic Scholarly World: Towards a Novel Geography of Modern Jewish History*, JQR 100,3 (2010), pp. 349-384.

1. מבוא לתולדות האימפריה העות'מאנית

י' בן-נאה, יהודים בממלכת הסולטנים, פרק ראשון.
א' טולידאנו, מבוא לתולדות האימפריה העות'מאנית, תל אביב תשמ"ה.
ד' קושניר, תורכיה, א"ע, כרך לב, עמ' 652-643.
H. Inalcik & D. Quataert (eds.), *An Economic and Social History of the Ottoman Empire, 1300-1914*, Cambridge 1994
S. Faroqhi, (ed.), *Turkey, vol. 3: The Later Ottoman Period, 1603-1839*, Cambridge 2006

2. מעמד חוקי וחברתי

י' בן-נאה, יהודים בממלכת הסולטנים, פרק שלישי.
מ"ר כהן, 'האסלאם והיהודים: מיתוס, מיתוס נגדי, היסטוריה', זמנים 36 (1990), עמ' 60-53.
[א"תשם חיפה, והצלב הסהר בצל, ל"הנ;] &eq
ב' לואיס, היהודים בעולם האסלאם, ירושלים תשנ"ו, פרק ראשון, עמ' 63-11.
Yaron Ben-Naeh, 'Urban Encounters: The Muslim-Jewish Case in the Ottoman Empire', in: Eyal Ginio and Elie Podeh (eds.), *The Ottoman Middle East: Studies in Honor of Amnon Cohen*, Brill: Leiden-Boston 2014, pp. 177-197.

3. הקהל ודגמי ארגון קהלי

י' בן-נאה, יהודים בממלכת הסולטנים, פרק רביעי.
י' ברנאי, 'הקהלים באיזמיר במאה השבע - עשרה', פעמים 48 (תשנ"א), עמ' 84-66.
י' הקר, 'שיטת ה'סורגון' והשפעתה על החברה היהודית באמפריה העות'מאנית במאות הט"ו-הי"ז', ציון נה (תש"ן), עמ' 72-27.
י' הקר, 'יוצאי ספרד באימפריה העות'מאנית במאה הט"ז - קהילה וחברה', מורשת ספרד (ח' ביינארט עורך), ירושלים תשנ"ב, עמ' 478-460. (בשניונים: יוצאי ספרד באימפריה העות'מאנית במאות ה-18-15, הפזורה היהודית הספרדית אחרי הגירוש (הנ"ל ואחרים עורכים), ירושלים תשנ"ב, עמ' 72-27.

4. הנהגת הקהל ובעלי התפקידים בו

י' בן-נאה, יהודים בממלכת הסולטנים, פרק רביעי, חמישי ושישי.

י' בן-נאה, 'ארגון והנהגת הקהל היהודי באימפריה העות'מאנית במאות הי"ז-הי"ט', בתוך: קהל ישראל, השלטון העצמי היהודי לדורותיו, ח"ב: ימי הביניים והעת החדשה המוקדמת, (א. גרוסמן וי. קפלן עורכים), ירושלים תשס"ד, עמ' 341-367.
י' הקר, 'הארגון הקהילתי בקהילות האימפריה העות'מאנית (1453-1676)', שם, עמ' 287-309.

5. מרביץ התורה

י' הקר, 'הרבנות הראשית באימפריה העות'מאנית במאות הט"ו והט"ז', ציון מט (תשמ"ד), עמ' 225-263.
ל' בורנשטיין-מקובצקי, 'מבנה הרבנות באימפריה העות'מאנית במאה הט"ז והי"ז', ממזרח וממערב א (תשל"ד), 223-258.
מ' בניהו, מרביץ תורה, ירושלים תשי"ג. + א. אשתור, בקורת, קרית ספר לא (תשט"ז), עמ' 25-26.

6. השיפוט העצמי ותופעת הפנייה לערכאות של גויים

י' בן-נאה, יהודים בממלכת הסולטנים, עמ' 182-193.
י' הקר, 'גבולותיה של האוטונומיה היהודית: השיפוט העצמי היהודי באימפריה העות'מאנית במאות ה-16 וה-18', תמורות בהסטוריה היהודית החדשה, (ש' אלמוג ואחרים עורכים), ירושלים תשמ"ח, עמ' 349-388.

7. מוסדות לימוד - הישיבה

י' בן-נאה, יהודים בממלכת הסולטנים, עמ' 193-200.
ש"ר הבלין, 'לתולדות ישיבות ירושלים וחכמיה בשלהי המאה הי"ז וראשית המאה הי"ח', שלם ב (תשל"ו), עמ' 113-191.
י' בן-נאה, 'ישיבות ירושלים והיצירה הרוחנית בעיר במאה הי"ט', ספר ירושלים בתקופה העות'מאנית המאוחרת, (בעריכת י' ברטל וח' גורן), ירושלים תשס"ה.

8. חברות צדקה וחסד וחברות לימוד

י' בן-נאה, 'בין גילדה לקהל: החברות היהודיות באימפריה העות'מאנית במאות הי"ז-הי"ח', ציון סג (תשנ"ח), עמ' 277-318. (ראו גם בפרק החמישי בספרי יהודים בממלכת הסולטנים, עמ' 207-219).

י' בן-נאה, 'צדקה וחסד על גדות הבוספורוס: חברת גמילות חסדים של הקאיקג'יס באסתאנבול', בתוך: י' הקר וי' הראל עורכים, לא יסור שבט מיהודה: הנהגה, רבנות וקהילה בתולדות ישראל, מחקרים מוגשים לפרופסור שמעון שוורצפוקס, ירושלים תשע"א, עמ' 101-140.

9. עיסוקים כלכליים

י' בן-נאה, יהודים בממלכת הסולטנים, פרק שביעי.
י' ברנאי, 'גילדות יהודיות בתורכיה במאות ה-16-19', יהודים בכלכלה (ג. גרוס עורך), ירושלים תשמ"ה, עמ' 133-147.
ד' גופמן, 'מעמד היהודים בחיי המסחר באימפריה העות'מאנית בראשית התקופה המודרנית', ימי הסהר (מ. רוזן עורכת), תל אביב תשנ"ו, עמ' 49-71.
ח' גרבר, 'יזמה ומסחר בפעילות הכלכלית של יהודי האימפריה העות'מאנית במאות ט"ז-י"ז', ציון מג (תשל"ח), עמ' 38-67.

10. ריבוד חברתי והשקפות חברתיות

י' בן-נאה, 'עוני וההתמודדות עמו בחברה היהודית העות'מאנית', ספונות כג (תשס"ג), עמ' 195-238.
ל' בורנשטיין, 'קווים לאופיו של הריבוד החברתי בקהילות האימפריה העות'מאנית מן המאה השש עשרה עד המאה השמונה-עשרה', מורשת יהודי ספרד והמזרח (י. בן עמי עורך), ירושלים תשמ"ב, עמ' 10.

95-81.

א' בשן, 'עמדותיהם של חכמי שאלוניקי במאות ה-17 - י"ח בעימות על רקע משקל של מיעוט עשירים בהכרעות ציבוריות', ממזרח וממערב ב (תש"ס), עמ' 27-52.
מ' רוזן, 'ליטרת הבשר - סחר הבשר והמאבקים החברתיים באסתנבול היהודית, 1700-1918', פעמים 106-105 (תשס"ו), עמ' 86-123.

11. המשפחה וגבולותיה, האשה ומעמדה

י' בן-נאה, 'יהודים בממלכת הסולטנים, עמ' 271-285.

י' בן-נאה, 'מיגדר נשי והגבלתו בתקנות בענייני מוסר של יהודי האימפריה העות'מאנית', פעמים 106-105 (תשס"ו), עמ' 127-149.

י' בן-נאה, 'נישואי קטינים במרחב העות'מאני, זמנים 102 (תשס"ח), עמ' 38-44.

י' בן-נאה, 'ההיתר לך שפחת עולם': עבדות ועבדים בחברה היהודית-העות'מאנית, המזרח החדש נ (תשע"א), עמ' 66-90.

ל' בורנשטיין, 'נישואין וגירושין בחברה היהודית באיסטנבול במאות השמונה-עשרה והתשע-עשרה', מיכאל יד (תשנ"ז), קלט-קסט.

ל' בורנשטיין, 'המשפחה היהודית באיסטנבול במאות ה-18 וה-19 כיחידה כלכלית', ארוס, אירוסין ואיסורים (י. ברטל וי. גפני עורכים), ירושלים תשנ"ח, עמ' 305-333.

ד' גל, 'מה זאת אהבה? נישואין וגירושין בקהילה היהודית בגליפולי במאה הי"ז', ממזרח וממערב ז (תשס"ד), עמ' 27-40.

ר' למדן, עם בפני עצמן, נשים יהודיות בארץ ישראל סוריה ומצרים במאה השש-עשרה, תל אביב תשנ"ו, עמ' 9-15, 54-60.

ר' למדן, 'ריבוי נשים בחברה היהודית בארץ-ישראל ובמצרים בדורות הסמוכים לגירוש ספרד', ספר יובל לדניאל קארפי (א' שפירא, מ' רוזן וד' פורת עורכות), תל אביב תשנ"ו, עמ' עג-פט.

ע' מיוחס-ג'ניאו, 'מעשה בעגונה, מונסטיר, שנת הת"ג (1643)', ממזרח וממערב ח (תשס"ח), עמ' 21-36.

מ' שילה, 'תקנות ירושלים כמעצבות מגדר', אשה בירושלים: מגדר, חברה ודת (ט' כהן וי' שוורץ עורכים), ר"ג תשס"ב, עמ' 65-77.

12. עבריינות ופיקוח חברתי

י' בן-נאה, 'משכב זכר בחברה היהודית העות'מאנית', ציון סו (תשס"א), עמ' 171-200.

י' בן-נאה, 'שערוריית ניאוף באיסטנבול: ספרות השו"ת כמקור לחיי יהודים בעיר העות'מאנית', ממזרח וממערב ח (תשס"ח), עמ' 37-55.

י' הראל, 'על "המשוררות" "המנגנות" ו"המרננות" היהודיות בדמשק', אשה במזרח, אשה ממזרח (ט' כהן וי' רגב עורכים), רמת גן תשס"ה, עמ' 109-127.

Yaron Ben-Naeh, 'Dangerous Liaisons in Castoria', *El Prezente: Studies in Sephardic Culture* 7 [eq;Menorah 3: Common Culture and Particular Identities: Christians, Jews and Muslims in the Ottoman Balkans] (2013), pp. 27-41.

13. הווי החיים

י' בן-נאה, 'חייהן של נשים יהודיות בירושלים העות'מאנית במאה הי"ט', איל פריזינטי: מחקרים בתרבות יהודי ספרד, (בעריכת ת' אלכסנדר-פריזר), [eq;מכאן, כך 8], באר-שבע תשס"ז, 179-192.

י' בן-נאה, 'הסכמות בענייני מותרות ופנאי ופרק בהיסטוריה תרבותית וחברתית של יהודי ירושלים במאה התשע-עשרה', שלם ח (תשס"ט), עמ' 386-427.

י' ברודו, 'מסורות ומנהגים עממיים', זכרון שלוניקי, ח"ב (ד"א רקנטי עורך), תל אביב תשמ"ו, עמ' 364-371.

ב' עוזיאל, 'הפולקלור של היהודים הספרדים', רשמות ה (תרפ"ז), עמ' 324-337; רשמות ו (תר"ץ),

עמ' 359-397.

א' יוהס (עורכת), יהודי ספרד באימפריה העות'מאנית, ירושלים תשמ"ט.
מ' מולכו, 'לידה וילדות בין יהודי סלוניקי', עדות ב (תש"ז), עמ' 255-269.
ע' מיוחס-ג'ניאו, 'חיי יום-יום בחוג המשפחה היהודית-ספרדית לפי פירושו של ר' יעקב כולי לספר
בראשית בחיבור מעם לועז (1730)', נשים, זקנים וטף (מ' אליאב-פלדון ו' חן עורכים), ירושלים
תשס"ב, עמ' 139-171.
מ' רוזן, הקהילה היהודית בירושלים במאה הי"ז, תל אביב תשמ"ה, עמ' 247-260.
S. Faroqhi, *Subjects to the Sultan: Culture and Daily Life in the Ottoman Empire*,
London 1998.

14. אמונות עממיות, רפואה ורפואה עממית, פולקלור

י' בן-נאה, 'לחש בדוק ומנוסה': אמונות ופעולות מגיות בקרב יהודי האימפריה העות'מאנית, פעמים 85
(תשס"א), עמ' 89-111.
י' בן-נאה, 'הצצה אל עולם נסתר בסיפורי איחוז בכתבי ר' אליהו הכהן מאזמיר', כחלום יעוף וכדיבוק
יאחז: על חלומות ודיבוקים בישראל ובעמים (בעריכת רחל אליאור, יורם בילו, יאיר זקוביץ ואביגדור
שנאן), סכוליון, ירושלים תשע"ג, עמ' 305-323.
י' בוכמן, 'פנקס המרשמים' של רבי חיים ויטאל, קתדרה 99 (תשס"א), עמ' 37-64.
ב' עוזיאל, הפולקלור של היהודים הספרדים, רשמות ה (תרפ"ז), 324-337; רשמות ו (תר"ץ),
359-397.
מ"ד גאון, 'אמונות ותרופות אליל בקרב יהודי המזרח', ידע עם ד (תשי"ז), עמ' 31-37; הנ"ל, חרצובות
ה"אינדולקו", ידע עם ה (תשי"ט), עמ' 29-34. לחילופין ראו גם: י"י יהודה, 'אלזאר', מאסף ציון ד
(תר"ץ), עמ' 121-135.

15. ערכים

י' בן-נאה, 'איל אונור נו סי מירקה קון פאראס': כבוד ומשמעותו בקרב היהודים העות'מאנים, מחקרי
ירושלים בפולקלור יהודי כג (תשס"ה), עמ' 9-38.
י' בן-נאה, 'קבורה, חברות קבורה וכתובות מבית הקברות של קהילת יהודי קאהיר במפנה המאות הי"ז
והי"ח', פעמים 98-99 (תשס"ד), עמ' 187-224.
ירון בן-נאה, רגשות ישנים, זמנים חדשים: רגש האהבה ומקומו בקשר הנישואין בקרב יהודי האימפריה
העות'מאנית, בתוך: אליעזר פאפו, חיים וייס, יובל הררי ויעקב בן-טולילה (עורכים), דמתה לתמר:
מחקרים לכבודה של תמר אלכסנדר (eq&איל פריזינטי, כרכים ח-ט, מכאן, כתב עת לחקר הספרות
והתרבות הישראלית, כרך טו), א, אוניברסיטת בן גוריון בנגב, באר שבע תשע"ה, עמ' 61-83.
י' בן-נאה, קורפוס הצוואות העבריות של היהודים העות'מאנים (מרכז שז"ר, ירושלים, בדפוס).

16. תהליכי אקולטורציה ותרבות חומרית

א' יוהס (עורכת), יהודי ספרד באימפריה העות'מאנית, ירושלים תשמ"ט (פרקים העוסקים באריגים,
רקמות, לבוש, בית הכנסת ועוד); הנ"ל, לבוש יהודי, מוזיאון ישראל: ירושלים תשע"ד.
א' סרוסי, 'מוסיקה עות'מאנית קלאסית בקרב יהודי שאלוניקי', לאדינאר (י' דיסון וש' רפאל), תל אביב
תשנ"ח, עמ' 79-91.
א' סרוסי, 'המפטירים: מבט-על היסטורי', הפיוט כצוהר תרבותי: כיוונים חדשים להבנת הפיוט להבנייתו
התרבותית, (בעריכת חביבה פדיה), ירושלים תשע"ג, עמ' 181-203.
ד' ד"ר שפירא, 'הסתגלותה של קהילה יהודית עות'מאנית למציאות אימפריאלית: קראי קרים ורבניה
בסוף המאה השמונה עשרה ובתחילת המאה התשע עשרה', איגוד, מבחר מאמרים במדעי היהדות,
כרך ב: תולדות עם ישראל והחברה היהודית בת זמננו, בעריכת ג' בקון ואחרים, ירושלים תשס"ט, עמ'
17-30.

17. חיי הרוח והיצירה

מ' אידל, 'הקבלה הספרדית לאחר הגירוש', מורשת ספרד (ח' ביינארט עורך), ירושלים תשנ"ב, עמ' 512-503.

י' הקר, 'הפעילות האינטלקטואלית בקרב יהודי האימפריה העות'מאנית במאות השש-עשרה והשבע עשרה', תרביץ נג (תשמ"ד), עמ' 603-593.

ל' בורנשטיין-מקובצקי, 'ספרות ההלכה בקושטא 1750-1900', לאדינאר א (י' דיסון ושי' רפאל), ת"א תשנ"ח, עמ' 22-14; הנ"ל, 'ספרות ההלכה בשאלוניקי 1750-1900', לאדינאר ב (י' דיסון ושי' רפאל), ת"א תשס"א, עמ' 35-15; הנ"ל, 'ספרות ההלכה בתורכיה, יוון והבלקנים בשנים 1750-1900', פעמים 86-7 (תשס"א), 174-124.

י' הקר, 'הפעילות האינטלקטואלית בקרב יהודי האימפריה העות'מאנית במאות השש-עשרה והשבע עשרה', תרביץ נג (תשמ"ד), עמ' 603-569.

א' רומרו, 'היצירה הספרותית בפרוזה של היהדות הספרדית', מורשת ספרד (ח' ביינארט עורך), ירושלים תשנ"ב, עמ' 745-726.

Yaron Ben-Naeh, 'Hebrew Sources on the Death of Sultan Osman: A Chapter in Jewish Historiography under Islam', *JSAI & Jerusalem Studies in Arabic & Islam* 42 (2015), pp. 283-363

18. היצירה העממית, ספרות הלאדינו

ת' אלכסנדר וג' חזן-רוקם, 'יסודות של מקום בפתגמים של יהודי תורכיה: העולם והבית', פעמים 41 (תש"ן), עמ' 133-112. (&eq;וראו מאמרה ביחס לסוגות השונות בתוך: י' בן נאה (עורך), ספר תורכיה).

ת' אלכסנדר-פריזר, מעשה אהוב וחצי, הסיפור העממי של יהודי ספרד, ירושלים - באר שבע תש"ס.
ת' אלכסנדר-פריזר, מילים משביעות מלחם: לחקר הפתגם הספרדי-יהודי, ירושלים ובאר-שבע תשס"ד.

א' פאפו, והיתלת לבנך ביום ההוא: פרודיות ספרדיות-יהודיות על ההגדה של פסח, א-ב, מכון בן צבי, ירושלים תשע"ב.

שי' רפאל, אספר שיר: מחקר בשירי הקופלאס, ירושלים תשס"ה.

ד"מ בונים, 'לשון היהודים הספרדים - סקירה היסטורית', מורשת ספרד (ח' ביינארט עורך), ירושלים תשנ"ד, עמ' 713-694. (&eq;ראו גם הפרק שכתב בתוך: י' בן-נאה (עורך), ספר תורכיה).

19. השבתאות

ר' אליאור (עורכת), החלום ושברו, התנועה השבתאית ושלוחותיה: משיחיות, שבתאות ופראנקיזם, א.תשס"ו ירושלים, [א.תשס"ו טז ישראל במחשבת ירושלים מחקרי] (&eq;]

י' בן-נאה, איגרת בלתי ידועה של שבתי צבי על 'שבת הגדול - חג המאורות', מקור שבתאי חדש, תרביץ פ (תשע"ב), עמ' 103-89.

מ' בניהו, התנועה השבתאית ביוון (&eq;ספונות יד), ירושלים תשל"ג.

י' ברנאי, שבתאות: הבטים חברתיים, ירושלים תשס"א.

י' ברנאי, 'לתולדות השבתאות ומקומה בחיי היהודים באימפריה העות'מאנית', פעמים 3 (1979), עמ' 71-59.

ג' שלום, שבתאי צבי, א"ע כרך לב (תשמ"א), עמ' 450-443.

הנ"ל, שבתאי צבי והתנועה השבתאית בימי חייו, ח"א-ח"ב, תל אביב תשי"ז.

הנ"ל; מחקרי שבתאות (אסופת מחקרים, י' ליבס מהדיר), תל אביב תשנ"ב.

20. סיוע ליחידים ולקהילות, קשרים בין-קהילתיים

מ' בניהו, היחסים שבין יהודי יוון ליהודי איטליה, תל אביב תש"ם.

י' ברנאי, 'זיקה וניתוק בין חכמי תורכיה לחכמי פולין ומרכז אירופה במאה הי"ז', גלעד ט (תשמ"ו), עמ'

26-13.

א' בשן, שביה ופדות בחברה היהודית בארצות הים התיכון (1830-1391), רמת גן תש"ם.
ד' קארפי, 'פעולת קהילת פדובה למען יהודי פולין בימי גזירות ת"ח-ת"ך ובעקבותיהן', גלעד יח (תשס"ב), עמ' מא-עב.

21. קשרי קהילות האימפריה והישוב היהודי בארץ ישראל
ל' בורנשטיין, 'העליות לארץ-ישראל מן האימפריה העות'מאנית במאה השמונה-עשרה והתשע-עשרה',
שרשים במזרח ה (תשס"ב), עמ' 71-96.
י' בן-נאה, 'קהילת איסטנבול וקשריה עם הישוב היהודי בא"י במאה הי"ז', קתדרה 92 (תשנ"ט), עמ'
106-65.
י' בן-נאה, קשרים בין קהילות ירושלים וקהיר במאה הי"ז, המזרח החדש מד (תשס"ד), עמ'
172-157.
י' ברנאי, היסטוריוגרפיה ולאומיות, ירושלים תשנ"ה, עמ' 11-59 (מגמות בחקר הישוב); עמ' 60-68
(מקורות).
י' ברנאי, 'מרכזיותה של ארץ-ישראל', היסטוריוגרפיה ולאומיות, מגמות בחקר א"י ויישובה היהודי
1881-634, ירושלים תשנ"ה, עמ' 118-128.
י' ברנאי, א"י במאה הי"ח בחסות פקידי קושטא, ירושלים תשמ"ב, עמ' 95-158.
י' ברטל וי' קפלן, 'עליית עניים מאמשטרדם לארץ-ישראל בראשית המאה השבע-עשרה', שלם ו
(תשנ"ב), עמ' 175-193.
א' יערי, שלוחי ארץ ישראל, ירושלים תשי"א, עמ' 1-186. + י' כ"ץ, 'הערות סוציולוגיות על ספר
היסטורי', בחינות תשי"ב [eq&לאומיות יהודיות: מסות ומחקרים, ירושלים תשל"ט, עמ' 252-260].

22. מודרניזציה והתמודדות עם תמורות הזמן
נ' אילן (עורך), ספר מצרים, ירושלים תשס"ח.
י' בן-נאה (עורך), ספר תורכיה, ירושלים תשע"א.
י' בן-נאה, 'על שינוי הלבוש והתגובות למודרנה בבגדד', ספר היוכל לכבוד ירחמיאל כהן, בעריכת ע'
מנדלסון. (בדפוס)
א' ג'ניאו (עורך), ספר יוון, ירושלים תשע"ד.
ש' דשן, 'יהודי בגדאד במאה ה-19: הצמיחה של רבגוניות מעמדית ותרבותית', זמנים 73 (2000/01),
עמ' 30-44.
י' הראל, ספר סוריה, ירושלים תשס"ט.
י' הראל, בספינות של אש למערב: תמורות ביהדות סוריה בתקופת הרפורמות העות'מאניות
1840-1880, ירושלים תשס"ג.
צ' זוהר, האירו פני המזרח: הלכה והגות אצל חכמי ישראל במזרח התיכון, תל-אביב תשס"א.
א. רודריג, חינוך, חברה והיסטוריה: כ"ח ויהודי אגן הים התיכון, 1860-1929, ירושלים תשנ"א.

חומר לקריאה נוספת:

לפי דרישה

הערכת הקורס - הרכב הציון הסופי :

מבחן מסכם בכתב/בחינה בעל פה 75 %

הרצאה 0 %

השתתפות 25 %

הגשת עבודה 0 %
הגשת תרגילים 0 %
הגשת דו"חות 0 %
פרויקט מחקר 0 %
בחנים 0 %
אחר 0 %

מידע נוסף / הערות: